

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

תוכן

- א. מצוה הבאה בעבירה.....1
- ב. גזול פסול משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה.....3
- ג. שאול כשר ... ביום טוב שני .....
- ד. להנהו אוונכרי כי זבניתו אסא מנכרי לא תגזוו אתון אלא לגזווה אינהו ויהבו לכו. 5
- ה. יאוש בעלים בידיהו דידהו ושינוי הרשות בידיכו .....
- ו. וליקנייה בשינוי מעשה.....7
- ז. ושינוי החוזר לברייתו לא שמיה שינוי.....8

דף ל.

א. מצוה הבאה בעבירה

מצוה¹ שעל ידי עשייתה עובר עבירה אינו יוצא² בה ידי חובת המצוה³.

¹ ואם היא מצוה דרבים בשו"ת לבושי מרדכי (אורה חיים מהדורה קמא סימן לה) פשיטא ליה מהך גמ' דבמצוה דרבים ליכא משום מהב"ע גבי אחד שקידש בסתם יינם להוציא רבים ידי חובתן וצ"ע. ואם הוא בשונג עיין חי' התם סופר (סוכה דף כט: סוף העמוד) מר"ת בס' הישר ס"ל בשונג ליכא משום מהב"ע אך בירושלמי ס"פ האורג מבואר גם בשונג והבי' המאתו בשבת כיפר וצריך להביא המאת אחר שם משמע אפי' בשונג שייך מהב"ע.

² ונאמרו טעמים בזה שונים, בבבלי (סוכה כט:): איתא ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מאי דכתיב כי אני ה' אהב משפט שונא גזל בעולה משל למלך בשר ודם שהיה עובר על בית המכס אמר לעבדיו תנו מכס למוכסים, אמרו לו והלא כל המכס כולו שלך הוא אמר להם ממני ילמדו כל עוברי דרכים ולא יבריהו עצמן מן המכס. אף הקדוש ברוך הוא אמר אני ה' שונא גזל בעולה ממני ילמדו בני ויבריהו עצמן מן הגזל ע"כ. ובירושלמי (סוכה פ"ג ה"א) איתא א"ר לוי זה שהוא נוטל לולב גזול למה הוא דומה לאחד שכיבד את השלטון תמחוי אחד ונמצא משלו, אמרו אוי לו לזה שנעשה סניגורו קטיגורו ע"כ. ובחלה (פ"א ה"ה) איתא א"ר הילא אלה המצות (ויקרא כז, לד) אם עשיתן כמצותן הן מצות ואם לאו אינן מצוות.

³ דין זה אינו מוסכם לכו"ע שדעת התוס' מובא בחי' הריטב"א (סוכה ז.) היא דליכא למימר מצוה הבאה בעבירה אלא בדבר הבא לרצות כקרבן ולולב אבל לא בשאר מצות, אך הריטב"א נופיה פליג וס"ל דשייך בכל המצוות. וכדעת תוס' משמע ברש"י (ב"ק סו: ד"ה ולא) דמשמע שהוא דין מיוחד בקרבן "דגזול לאו לרצון אתי", וכן ברש"י סוכה (דף ל. ד"ה אף גזול) – ואפילו הכי אקרובי למזבח לא. וברש"י גיטין (דף נה.) לא קני – לענין הקרבה... לענין הקרבה קאמר ולא לענין הקדש קאמר.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

י"א שדין זה הנו מן התורה⁴ וי"א שדין זה הנו מדרבנן⁵ ומן התורה יצא ידי חובת המצוה ולפיכך בדיעבד יצא ידי חובתו.⁶

י"א⁷ שמצוה דרבנן אין בה דין מצוה הבאה בעבירה ויוצא בה ידי חובתו⁸ וי"א⁹ שאף במצוה דרבנן אין יוצאים בה יד"ח משום מצוה הבאה בעבירה¹⁰.

אין העבירה פוסלת את המצוה אם אין גוף המצוה באה בעבירה, כלומר שמעשה המצוה שעושה אינו עבירה אף על פי שעבר עבירה בחפץ זה ומשתמש אח"כ בדבר שנעשה בו עבירה כדי

⁴ תוד"ה (סוכה ל. ד"ה משום דהוה) וכן דעת ר"ת כדאיתא בתוס' סוכה (ט. ד"ה ההוא) ובירושלמי (חלה פרק א הלכה ה) "א"ר הילא אלה המצות (ויקרא כז, לד) אם עשיתן כמצותן הן מצות ואם לאו אינן מצוות", ובמלחמת השם להרמב"ן על הרי"ף (סוכה דף יד:) ובחי' הריטב"א (סוכה כז.) וביתר ביאור בסוכה (דף לא) ועיין בתוי"ט (סוכה פ"ג מ"א) ובצל"ח (סוכה כמ:). שכתב שכיון שהוא סברא נמורה הרי סברא דאורייתא, ובחיי אדם (ח"א כלל סח סעיף י) כתב דילפי' ליה מדכתיב (ויקרא א, ב) אדם כי יקריב מכם, להוציא את הגזול.

⁵ תוס' סוכה (ט. ד"ה ההוא) וי"ל דטעמא דמצוה הבאה בעבירה לאו דאורייתא אלא מדרבנן. וחידושי הרמב"ן (פסחים דף לה:) "אבל העיקר שג"ל שמצוה הבאה בעבירה פסולה דרבנן היא ואקרא דקבלה מיסמך ליה הא מדאורייתא יצא חוץ מהני דכתיבי בהו מיעוטי". ועיין בצל"ח (סוכה כמ:). שעשה מזה מחלוקת שמואל ור' יוחנן שם בגמ'.

⁶ בערוך השלחן (סימן תנ"ד סעי' י) שכתב וז"ל "הכוונה לכתחלה ודיעבד דבדיעבד יוצא בגזולה והמגיד משנה פ"י דבסוף פירושו ע"י שינוי ע"ש עכ"ל. וכן בערוך השלחן (סימן תר"ל סעי' ו) כתב וז"ל, ועוד דבסוכה נהנה הגוף ממש בישיבתו בסוכה אמנם אם ישב בסוכה כזו י"ל דיצא ואף על גב דהוה מצוה הבאה בעבירה אינה אלא דרבנן כמ"ש התוס' בסוכה (ט. ד"ה ההוא) וגם אולי כיון דלאו העבירה סיבת המצוה לא מקרי מצוה הבאה בעבירה (שם ל. ד"ה משום) ואחד מן הגדולים הרבה לחקור בזה (נודע ביהודה תנינא, או"ח סי' קל"ג) עכ"ל.

⁷ גבי לולב גזול ביו"ט שני מחלוקת ר"י ושמואל אם פסול משום מהב"ע (סוכה כמ: - ל.) ודעת המחבר (סימן תרמ"ט סעי' ה) כדעת הרמב"ם. ועיי"ש במגן אברהם (ס"ק טו) מפני גזל וכו' - ז"ד הרמב"ם דפסק כשמואל דבי"ט שני כיון דהו' דרבנן מותר הגזול אף על גב דהו' מצוה ה"ב. ועיין ביאור הגר"א (סי' תרמ"ז סעי' א) שהוא מחלוקת אמוראים בירושלמי.

⁸ משנה ברורה (סימן תרמ"ט ס"ק ל) וטעמו דכיון דיו"ט שני הוא דרבנן מותר הגזול אף על גב דהו' מצוה הבאה בעבירה, וקשה דבס"א קאמר דלא נפסל נגזב וגזול אלא לנגב ולגזול עצמם ומוכח שם דאפילו ביום טוב שני ותירץ המ"א דהתם רק לענין לכתחלה והכא מיירי לענין עצם הדין דבדיעבד יוצא ביום טוב שני אף בגזול אבל ביום טוב ראשון לכו"ע לא דבעינן לכו"ע, ועיין בבה"ל.

⁹ רמ"א (סימן תרמ"ט סעי' ה) ויש פוסלין בגזול כל ז' ימים, והכי נהוג. וכן כתב בפמ"ג (מש"ז סימן תנ"ד סק"ד) והנה מי שאכל מצוה של איסור דבריהם אין יוצא בה דהוה מצוה הבאה בעבירה, כמו חלת חוצה לארץ וכדומה, עיין פסחים ל"ה ב.

¹⁰ שלחן ערוך הרב (סימן תרמ"ט) אבל הגזול והגנוב אף בשאר הימים הוא פסול.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

לעשות מצוה¹¹ יוצא ידי חובה דאחר כלות העבירה אין משום מצוה הבאה בעבירה¹². שאם עשה עבירה אין אומרים לו שלא יעשה מצוה¹³

ולפיכך המביא לולב מחוץ לתחום יוצא ידי חובת לולב שאין גוף המצוה עבירה¹⁴.

ולחלו יתבאר שנחלקו המחבר לרמ"א אם מצוה דרבנן הנעשית בעבירה פסולה ולפיכך לדעת המחבר יוצאים בלולב הגזול בימי חול המועד סוכות שחיובו רק מדרבנן, ומ"מ לכתחילה לא יטלנו הגזולן לעצת בו יד"ח¹⁵. ולדעת הרמ"א¹⁶ שאף במצוה דרבנן אין יוצאים בה יד"ח משום מצוה הבאה בעבירה לולב הגזול פסול הוא לכל ימי החג¹⁷.

ב. גזול פסול משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה

כבר נתבאר לעיל דף כט: שכל ארבעת המינים שהיה אחד מהן גזול או גנוב, בין מישראל בין מנכרי, אף על פי שכבר נתיאשו הבעלים ממנו, הרי זה פסול¹⁸ ביום הראשון של חג מן התורה, שנאמר (ויקרא כג פסוק מ) וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וְגו' ודרשו חכמים "לכם" משלכם, להוציא את

¹¹ בית יוסף (יו"ד סימן ש"מ) גבי קורע חלוקו על מתו בשבת וז"ל, לא דמי למצוה גזולה דהתם גוף המצוה שהיא המצוה היא עבירה שהיא גזולה אבל הכא גוף החלוק אינו עבירה אף על פי שהמעשה שהוא עשה בו הוא עבירה לא מיקרי מצוה הבאה בעבירה כי היכי דמוציא מצוה מרשות היחיד לרשות הרבים אף על פי שעבר עבירה יוצא בה ידי חובתו בפסח לפי שהיא עצמה אינה עבירה עכ"ל.

¹² משנה ברורה (סימן תרס"ד סעיף יא).

¹³ ברכי יוסף (סימן תרמ"ז ב).

¹⁴ ברכי יוסף (סימן תרמ"ז ס"ב דין ב) וז"ל, כתב בספר בית מועד מכאן יש להוכיח שלולב דנעשית בו עבירה, כגון שהבאווה מחוץ לתחום וכיוצא, כשר. ויש מי שאמר אף לאותו שעבר עבירה מותר, שלא אמרו מצוה הבאה בעבירה אלא בגזול שעובד ה' בגזול, אבל זה אם עשה עבירה אין אומרים לו שלא יעשה מצוה. וא"ה צ"א אמאי לא הביא שכ"כ להדיא במדרכי סוכה פרק לולב הגזול (רמזו תשמזו) וע"ל סי' תקפ"ו דין כ"ב וסי' תרנ"ה וסימן ש"ו. מר זקני הרב החסיד מהר"א אזולאי בהגהותיו כ"י. ועמ"ש בספר יד אהרן סוף סי' תרמ"ה, ומ"ש הרב פרי"ח לעיל סוף סי' תנ"ד משם ספר בית מועד עצמו, שאם הוציא מצוה מרשות היחיד לרשות הרבים אינו יוצא ידי חובה, ומה שהקשה עליו הרב, ומה שהביא מהירושלמי. ודוק היטב כי קצתתי, ויש מקום להאריך עכ"ל.

¹⁵ מגן אברהם (סימן תרמט ס"ק טו) וז"ל, מפני גזל וכו' וצ"ע דא"כ למה כי בס"א לאתרים כשר חוץ מיום ראשון הא אפי' לגזולן עצמו כשר לדעה זו וכ"כ בכל בו ששני הסברות האלו הם חולקין וע"ז ואפשר דהרב"י ס"ל דלכתחלה לא יטלנו הגזולן עצמו ולאחרים מותר עכ"ל, ועיין משנה ברורה (שם ס"ק ל) וז"ל, מעמו כיון דיו"ט שני הוא דרבנן מותר הגזול אף על גב דהוי מצוה הבאה בעבירה וקשה דבס"א קאמר דלא נפסל גנוב וגזול אלא לגנוב ולגזולן עצמו ומוכח שם דאפילו ביום טוב שני ותירץ המ"א דהתם רק לענין לכתחלה והכא מיירי לענין עצם הדין דבריעבד יוצא ביום טוב שני אף בגזול אבל יום טוב ראשון לכו"ע לא דבעינן לך עכ"ל.

¹⁶ רמ"א (סימן תרמ"ט סעי' ה) ויש פוסלין בגזול כל ז' ימים, והכי נהוג.

¹⁷ שלחן ערוך הרב (סימן תרמ"ט) אבל הגזול והגנוב אף בשאר הימים הוא פסול.

¹⁸ שהרי יאוש לבד אינו קונה. מ"ב שם ב

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

הגזול וגנוב שאינו שלו, שהרי חייב להתזירו לבעליו ואינו יכול לפטור את עצמו בדמים¹⁹.

הגזול והגנוב אף בשאר הימים הוא פסול²⁰, אף על פי שכבר נתיימשו הבעלים, לפי שהוא מצוה הבאה בעבירה, כלומר כשהוא מקיים את המצוה הוא מקיים אותה באיסור גזול, שהרי אם באו הבעלים לתבוע שלהם, חייב להתזיר להם הגזילה בעיניה, ואינו יכול לפטור את עצמו בדמים, ונמצא שהגזילה אינה קנויה לו כלל, ועדיין היא של הגזול ושלא כדין הוא משתמש בה. וי"א²¹ שאינו פסול אלא לכתחילה אבל בדיעבד שנטלו יצא ידי חובה, ואינו צריך לשוב וליטלו. ומנהג האשכנזים כדעה ראשונה וצ"ח לחזור וליטול לולב אחר, אך לא יברך שספק ברכות להקל²².

ג. שאול נשר ... ביום טוב שני

כבר נתבאר לעיל דף כט: שכל ארבעת המינים שהיה אחד מהן שאול בידו²³ הרי זה פסול ביום הראשון של חג מן התורה שנאמר (ויקרא כג פסוק ז) וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וְגו' ודרשו חכמים "לכם" משלכם, להוציא את השאול. וכמו שיבואר להלן דף מא:

אך בימי חול המועד מיום שני בארץ ישראל²⁴ ואילך, שחייב נטילת לולב אינו אלא מדברי סופרים, אדם יוצא ידי חובתו לכתחלה בשאול, שמכיון

¹⁹ שו"ע ונו"כ תרמט א אולם עיין בבה"ל שם ד"ה בגזול שבנכרי מהני שישלם הדמים לבעליו ואז יכול לצאת בו.

²⁰ כן מוכח מדברי המחבר שהתיר רק לאחרים השאר ימים אבל גנב וגזול גופיה אסורים ופעמו על כרחך משום דהוי מצוה הבאה בעבירה. מ"ב שם ז ושער הציון שם ס"ק ה. אך בדיעבד י"א שלמחבר יוצא ולרמ"א אינו יוצא כמש"כ שם במ"ב ל לא

²¹ כך ביאר במג"א את דעת המחבר שם א דמשמע שפסל לגנב וגזול בשאר ימים, ובסעי' ה הכשיר ולכן חילק בין דיעבד ולכתחילה ולרמב"ם בשאר הימים אינו פסול כלל אך אינו יכול ליטלו כיון שאינו יכול לברך עליו שהרי על זה נאמר (תהלים י פסוק ג ובצ"ע ב"רף נא"ן ה). מ"ב שם ל לא אך עיין בבה"ל שם א ד"ה מפני גזול שהמטה יהודה ס"ל דאף למחבר פסול גזול בדיעבד בשאר ימים ושכן דעת הגר"א

²² דעת היש אומרים המובא בהג"ה סעי' ה שאינו יוצא בו מעצם הדין משום דהוי לה מצוה הבאה בעבירה, דסבירא להו כר' יוחנן וכן מוכח בדרכי משה הארוך ובביאור הגר"א, ועל כן אפילו בדיעבד אם נטל לולב הגזול מחוייב ליטול אחר שאינו גזול וגם לברך עליו, אבל לדעה הראשונה, כשנטל אחר אסור לו לברך דכבר יצא מדינא בפעם ראשון. ולדינא צריך עיון, וספק ברכות להקל. שער הציון שם ס"ק כח

²³ שו"ע ונו"כ תרמט ב תרנב ג

²⁴ אך בבה"ל ביו"ט שני לרמ"א דינו כביום ראשון ולמחבר דינו כשאר הימים אך לכו"ע לא יברך עליו. כמבואר בתרמט ה ובבה"ל שם ד"ה פסולי

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

שלא תקנו אלא לזכר למקדש, לא החמירו לפסול את השאול, כיון שאין פיסולו בגופו שהרי הוא מין כשר אלא שאינו שלו.

לכתחלה נכון ליזהר בזה ולפרוע קודם החג את הכסף עבור ארבעת המינים. כדי שיהיה "לכם" שלכם מן התורה²⁵. ואם שילם משהו כמקדמה מועיל שיהיה "לכם", ואם משלם בהמחאה עדיף שלא יהיה דחוי לאחר החג²⁶.

מותר ליטול לולב של חבירו שלא מדעתו²⁷, ולברך עליו בשאר הימים חוץ מיום ראשון²⁸, שמן הסתם לא יקפיד חבירו על זה שנוח לו לאדם שתעשה מעוה בממונו בדבר שאין בו חסרון כס, שהרי אין הלולב מתקלקל בכך, אבל אסור להוציא הלולב ממקום שהניחו בעליו למקום אחר, כגון מביתו לבית הכנסת.

ודוקא פעם אחת מותר ליטלו ולנענע בו כהלכה, אבל לכל ז' ימים אפשר שמקפיד ואסור. ראוי ליזהר כשבעליו עמו, שישאלנו, שאין סומכין על החזקה במקום שיכולין לבררו בקל. אם יודע בו שהוא מקפיד אסור מדינא ליטול שלא מדעתו²⁹.

מי שנדר הנאה מאחד מארבעת המינים שלו, או של חבירו, הרי זה פסול לו ביום הראשון שהרי אין זה ראוי לו לכולם, כיון שנדר ממנו הנאה והתורה אמרה לכם הראוי לכם לכל דרכי הנאתו, ולפיכך צריך ליקח לו אחר לצאת בו ביום הראשון. אבל בשאר הימים כיון שאין חיוב נטילת לולב אלא זכר למקדש, לא החמירו כל כך לפוסלו בדבר שאין הפסול בגופו שהרי כשר הוא בעצמו, אלא שהוא נדר ממנו הנאה³⁰.

ד. להנהו אוונכרי כי זבניתו אסא מנכרי לא תגזוזו אתון

אלא לגזוזה אינהו ויהבו לנו

במקום או מדינה בה אין הסדרה חוקית של נדל"ן, ויכול אדם או קבוצה להשתלט על נדל"ן ולקחתו מבעליו, הלוקח מנכרי אחד מכל ארבעה מינים שבלולב, הגדל בקרקעו של הנכרי, לא יקצצנו הישראל בעצמו³¹ מקרקעו

²⁵ שיש אומרים דהני דקני אתרוג למצוה ופרעי לאחר החג לא יאות עבדי דכל כמה דלא יהיב דמי לא קני אלא מדרבנן ואנן בעינן לכם דאורייתא אם לא שהביאו לרשותו וקנהו בתורת הצר. מ"ב תרנח י ועיין שד"ח מע' ל' כלל קמ"א אות כ"ד.

²⁶ עיין שו"ת קנין תורה ח"ג סי' צ"ג שחשש שמא אינו אלא כשטר ראייה ונתנית רשות למשוך מכספו שבבנק.

²⁷ רמ"א תרמט ה ושו"ע הרב תרמט ג

²⁸ שהרי על אף שמסכים לו מ"מ הרי זה שאול שפסול ביום הראשון. מ"ב שם נא

²⁹ מ"ב שם לד

³⁰ רמ"א ונו"כ שם ב משו"ת הרשב"א

³¹ רמ"א ונו"כ תרמט א

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

של הנכרי. ואפילו מהקרקע שלו עצמו אם קנאה מיד נכרי³², לפי שאנו חוששים לכתחילה שהשדות גזולים מישראל או מנכרי אחר³³, וכשיקצוץ או יתלוש מקרקע זו, הרי הוא גוזל מבעל הקרקע את מה שתולש ואף על פי שבעל הקרקע כבר נתייאש ממנה, יאוש בלבד בלא שינוי רשות אינו קונה והרי הוא גזל בידו. אלא יקצצנו הנכרי ויהיה אז חל היאוש מן הבעלים הראשונים על דבר הנתלש, והוא ימסור ליד ישראל וקנה הישראל אותם ע"י יאוש שביד הנכרי, ושינוי רשות שבידו³⁴.

אבל מותר לקנות מישראל שקצוץ כדי למכור, או ליתן לאחרים שיצאו בו ידי חובתן בהג, שהרי יש כאן גם שינוי רשות מהגזול, כלומר ישראל זה הקוצוץ, לרשות הלוקח³⁵.

בדיעבד אם קצץ בעצמו מותר לו לברך עליו, כיון שקצץ ברשות הנכרי, ובדיעבד אין אנו חוששין לספק שמא גזולה היא בידו מישראל או מנכרי אחר³⁶.

במקום בו יש הסדרה חוקית של נדל"ן, או במונרכיה או דיקטטורה בה המלך או המושל מעביר בעלות על נדל"ן, אפילו אם קרקע זו נכבשה במלחמה מיד אחר, אין זה גזל שהקרקע נקנית להגזול בכיבוש מלחמה קנין גמור³⁷, ולכן אין חשש לישראל לקצוץ אם קונה או קבל רשות מבעל הקרקע הנוכחי.

בארץ ישראל בימינו אין חשש בארבעת המינים אם קצץ ישראל בעצמו³⁸, מלבד אם קצץ בעצמו את האתרוג, אפילו מקרקעו של נכרי, שהרי נתחייב אתרוג זה בתרומות ומעשרות ע"י קציעה

³² בה"ל שם ד"ה בעצמו

³³ וקרקע אינה נגזלת, כלומר אין עליה תורת גזל להיות עומדת בחזקת הגזול וברשותו לכל דבר להתחייב באחריותה אלא לעולם היא בחזקת הגזול וברשותו לכל דבר.

³⁴ ואף שדעת המ"ז והגר"א דע"י יאוש ושינוי רשות אסור לברך, היינו דוקא בגזל ודאי, אבל הכא דחששא בעלמא הוא דשמא גזל העכו"ם הקרקע לא חיישינן בזה היכא דכבר קנה מדינא. מ"ב שם יב

³⁵ מ"ב שם יא

³⁶ מ"ב שם י

³⁷ מ"ב שם

³⁸ שעל אף שהקרקעות נכבשו מיד הנכרים שהיו כאן והם כבשו מיד אלה שלפניהם עד לימי בית ראשון ושני מ"מ כיבוש מלחמה הרי הוא כיבוש, כמש"כ שו"ת הר צבי או"ח ח"ב סי' ע"ד ופ"ו, ובשו"ת להורות נתן ח"ד סי' נ"ג – נ"ט מאריך הרבה בזה דיש לחשוש לדעת הגאונים והרמב"ם דבא"י לא מהני כיבוש מלחמה, והקרקעות בא"י נגזלו מעכו"ם, שהם גזלוהו מיהודים מהדורות הקדמונים, וכיון דקרקע אינה נגזלת יש לחשוש לדינא דאוונכרי ולכן מסיק שהנכון למי שיש קרקע שנגדלים שם ד' מינים שאחרים יקצצו הד' מינים ויתנו לו או שהוא עצמו יקצוץ ויתנם במתנה לאחרים ויחזירוהו לו (וכמ"ש המג"א סוס"י תנ"ד) עיין שם. אך בס' מנהגי א"י להר"י גלים סי' ל"א אות ג' כותב שנהגו גאוני עולם באר"י מקדמת דנא לקצוץ ד' מינים מקרקעות שהיו שייכים לנכרים ואין מי שמערער בדבר.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

של הישראל, ואינו יוצא אלא אם הפריש תרומות ומעשרות שהרי הוא טבל וטבל פסול אפילו בשאר הימים כמו שיתבאר להלן דף לד: – לה:

דף ל:

ה. יאוש בעלים בידיהו דידהו ושינוי הרשות בידינו

גנב וגזולן שמכר או נתן במתנה גמורה לאדם אחר³⁹ את ארבעת המינים שגזל, אם כבר נתייאשו הבעלים קודם שמכר ונתן⁴⁰, הרי כבר נקנית הגזילה להלוקח ביאוש בעלים ושינוי רשות מהגזולן להלוקח, שאף אם בא הגזול אין הלוקח חייב להחזיר לו כלום, נמצא שהיא קנויה לו לגמרי והרי היא בשלו ממש לכל דבר, ויוצא בה ידי חובתו אף ביום הראשון, ומותר לו לברך עליה שהרי לא ע"י עבירה באה מצוה זו לידו, שהרי הוא לא גזל גם קנה אותה אחר שנתייאשו הבעלים ממנה⁴¹.

אולם אם הקנין שקנה אותו מהגזולן⁴² הוא ע"י המצוה של נטילת הלולב, כגון שמכרו לו באופן שקנאו במשיכה והגביהו לצאת בו א"כ ע"י המצוה נעשה הקנין, ולא יצא דהו"ל מצוה הבאה בעבירה, אלא צריך להגביהו אח"כ פעם שני לצאת בו.

ואם עדיין לא נתייאשו הבעלים ממנה, ו"א⁴³ שאין הלוקח יוצא בה ידי חובתו, אף בשאר הימים לפי שהיא מצוה הבאה בעבירה, שהרי שלא כדן משתמש בה הלוקח כיון שעדיין היא בחזקת הגזול שהרי עדיין לא נתייאש ממנה. וי"א שהלוקח יוצא בו⁴⁴ אבל לא יברך עליו.

ו. זליקנייה בשינוי מעשה

³⁹ ירושה אינה נחשבת לשינוי רשות. בה"ל שם אבל

⁴⁰ מ"ב שם ס"ק ה

⁴¹ וכל זה כשמכר או נתן במתנה גמורה אבל אם השאילה לאחר (או נתנה לו במתנה על מנת להחזיר אף על פי שכבר נתייאשו הבעלים אין השואל יוצא בה ידי חובתו ביום הראשון שהרי אינה קנויה לו ע"י יאוש ושינוי רשות ואין זה שינוי רשות (הגזולן) כיון שהוא מחויב להחזירה להגזולן אבל בשאר הימים יוצא בה ידי חובתו ואין כאן מצוה הבאה בעבירה כיון שכבר נתייאשו הבעלים קודם שהשאילה לו נמצא שאין על השואל שום עון אשר חטא. שו"ע הרב שם ז

⁴² מ"ב שם ס"ק ג

⁴³ מ"א מובא במ"ב ס"ק ח וכדעת הרמב"ן במלחמות

⁴⁴ דעת הא"ר והגר"א במ"ב שם שאף הגנב והגזולן עצמו דעת כמה פוסקים שסוברין דבשאר ימים יוצא בהן עכ"פ יש לסמוך עליהו לגבי אחריני

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

הגזול⁴⁵ או גונב אחד מארבעת המינים אם כבר קנה הגזול את הגזילה ע"י שינוי, בין שקנאה על ידי שינוי מעשה, בין שקנאה על ידי שינוי השם קודם שבא להשתמש בה לשם מצוה, כגון שגזל ענף דקל וחתכו באופן שנקרא לולב⁴⁶, הרי זה כשר אפילו ביום הראשון, אפילו לא התייאשו הבעלים, מכיון שאפילו אם בא הנגזל אינו מחויב להחזיר לו הגזילה עצמה, אלא דמים בלבד הוא שחייב לו, שהיא קנויה לגמרי להגזול והרי היא בשלו ממש לכל דבר⁴⁷.

ומכל מקום כיון שע"י עבירה באה מצוה זו לידו, לא יטלנו⁴⁸ שהרי אסור לו יברך עליה אפילו מיום שני ואילך, ואף שיש חולקים על זה, ספק ברכות להקל דאין זה מברך אלא מנאץ שנראה כמברך על עבירה שנודמנה לידו, אם לוקחו לצורך עצמו לצאת בו, אך אם נתנו אחר יכול הוא לברך עליו שהרי לא על ידי עבירה בא לידו.

ואם היה יאוש בעלים קודם שהיה שינוי השם או שינוי מעשה. י"א⁴⁹ שיכול לברך עליו, ויש חולקים⁵⁰ וספק ברכות להקל ולא יברך.

ז. ושינוי החוזר לברייתו לא שמיה שינוי

כל הגזול⁵¹ חייב להחזיר הגזילה עצמה שנאמר (ויקרא ה פסוק כג) וְהָשִׁיב אֶת הַגְּזֻלָּה אֲשֶׁר גָּזַל. לפיכך הגניבה והגזילה כשהם בעין ביד הגנב והגזול, צריכים להחזירה בעין⁵², ואם אברה או נשתנית, משלם דמיה.

⁴⁵ שו"ע ונו"כ תרמט שם

⁴⁶ מ"ב שם ד שזהו כונת השו"ע במש"כ ושיפדו שאין השיפוי לברו נחשב שינוי מעשה אלא אם היה שינוי השם.

⁴⁷ ומבואר ברא"ש פ"ט ד"ב ד"ק דאע"פ שקנאו בשנוי אינו משלם כשעת שנוי, שמשעת שנוי נקנה לו גוף הגזילה למפרע משעת הגזילה, וכ"כ הי"ש"ש שם, ולפי"ז יצא ידי חובה למפרע בלולב לאחר שעשה השינוי, ועי' ביאור הגר"א בנמרא בדף צה ע"א ד"ה משלם שמפרש דברי התוס' באופן אחר, ולפי"ז אפשר שחולקים על הרא"ש, וגם בדברי חיים דיני גניבה סימן יח הביא מדברי כמה ראשונים שחולקים, וכתב עוד דביאוש ושנוי השם לכו"ע אינו קונה למפרע אלא משעת שנוי, ובאמרי בינה דיני דינים סימן י כתב שלכו"ע אינו קונה למפרע, וכונת הרא"ש שאינו נעשה גזול מחדש בשעת שנוי כיון שכבר קנאו בקנין הגזילה, ולכן אינו משלם אלא כשעת הגזילה, עיין שם באריכות, ועי' שער המלך פ"א מה' גניבה

⁴⁸ ואם עבר ונטלו א"צ ליטול שוב לולב אחר וכ"ש שלא יברך עליו דכיון דמדינא יצא בנטילה ראשונה שוב הוי ברכה לבטלה. ביאור הלכה שם ד"ה ומיהו. פתחי חושן חלק ה (גניבה ואונאה) פרק ב הערה ד

⁴⁹ דעת הרמ"א והמג"א שם

⁵⁰ הט"ז והגר"א ומובא במ"ב ס"ק ו

⁵¹ שו"ע ונו"כ חו"מ שם א

⁵² פתחי חושן חלק ה (גניבה ואונאה) פרק ב - יאוש ושנוי הקונה סעיף א

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

נשתנה הגזילה ביד הגזול⁵³, אף על פי שלא נתייאשו הבעלים, הרי נקנית לו גוף הגזילה ואינו חייב⁵⁴ להחזיר אלא דמים⁵⁵, ובלבד שלא יהא שנוי החוזר לכמות שהיה⁵⁶, ויש אומרים⁵⁷ שגם בשנוי מעשה צריך שישתנה גם שם החפץ.

כיצד, הגזול עצים ודבקים במסמרים ועשה מהם תיבה, אינו שינוי, שהרי אפשר לפורקן וחוזרים לוחות כשהיו.

אבל הגזול עצים ושיפן וקצצן או חקק בהם ועשה כלים, או שגזל צמר וצבעו או נפעו או לבנו. הרי זה שינוי גמור.

⁵³ בקצה"ח סימן שנד סק"ג משמע דשנוי ממילא ג"כ מיקרי שנוי, ומדברי רש"י מדייק דבעינן שנוי בידים, ונשאר בצ"ע. וכתב בערוה"ש דלא בעינן שנוי למעליותא, שאפילו גזל עץ ועשה ממנו קרשים ששוים פחות מיקרי שנוי. ועי' מרחשת ח"ב סימן ל שכתב בדעת הרמב"ם דשנוי לגרעותא לא חשיב שנוי, אלא שמ"מ חייב מדין שומר. וכתב באמרי בינה דיני פסח סימן כד שאינו קונה בשנוי אלא כשנתכוין לגזול, כיון שנקנה לו הגזילה לענין חיוב אונסין, אבל כשלא נתכוין לגזול אינו קונה בשנוי וכ"כ במקור היים הלכות פסח סימן תנד, ובנה"מ סימן רעה סק"ב משמע שאפילו אינו מתכוין לגזול קונה בשנוי. פתחי חושן שם הע' ג.

⁵⁴ במ"ז סוף סימן שנד משמע דהא דשנוי קונה היינו שהברירה ביד הגנב שלא להחזיר החפץ אלא דמים, אבל אם הגנב רוצה להחזיר החפץ והבעלים אינו רוצה אלא דמים, הדין עם הגנב, ובנה"מ סימן שנא סק"א משמע דשנוי קונה בע"כ, ויש לעיין לפימ"ש הרמ"א בסיומן שנו שנהגו להחזיר אפילו לאחר יאוש וש"ר, אם גם לאחר שנוי מעשה שייך המנהג. פתחי חושן שם הערה ד

⁵⁵ שו"ע ונו"כ שם ה

⁵⁶ מסתימת הפוסקים משמע שאף מדרבנן אינו קונה, וכתב אשי, ועי' תוס' סוכה דף ל ע"ב ד"ה שנוי, ועי' חזו"א ב"ק סימן יז סק"א וס"ק יט. וביש"ש ריש פ"ט מחלק בין שנוי החוזר ממילא או בקלות, לבין שנוי החוזר ע"י אומנות וטורח גדול, וכתב בנה"מ סימן לד סק"ה דשנוי החוזר אפילו עשאו בידים אינו קונה ועי' במשובב נתיבות שם ובחזו"א ב"ק סימן יז ס"ק יג. פתחי חושן שם הערה ה

⁵⁷ רמ"א שם סעיף ו, ובש"ך ובקצה"ח כתבו בשם התורת חיים שחולק, וסובר שכן גם דעת הרמב"ם, שבשנוי מעשה א"צ שנוי שם, והש"ך דחה דבריו, וכן הסכמת רוב האחרונים כדעת הרמ"א, וכתב בקצה"ח שם דלא בעינן שנוי שם ממש, דאל"כ אף בלא שנוי מעשה מהני, אלא שנוי כל דהו, עיין שם. ובהנהגות אמרי ברוך לנה"מ סימן שנ כתב בשם הרמ"ה בש"מ שבשנוי מעשה גדול לא בעינן עמו שנוי שם, וכ"כ במנח"פ, וכתב שאם שינהו לדבר שלא היה ראוי עד עתה מיקרי שנוי. ובערוה"ש כתב שאם השנוי שולט בכל החפץ הוי שנוי אפילו בלא שנוי השם כלל, כגון צמר וליבנו כשאינו חוזר לברייטות, אף על פי שעדיין שמו עליו, אבל אם אינו שולט בכל החפץ, כגון לבינה ושיבירה לחתיכות, וכן קורה ששיבירה, צריך גם שנוי שם, עיין שם, ובהכמת שלמה מחלק בין שנוי דממילא לבין שנוי בידים, עיין שם. ובשו"ת שו"מ מהדו"א ח"א סימן קמנ מסתפק בשנוי במקצת הכלי אם חשיב שנוי מעשה, עיין שם.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>